

NCDO onderzoekt regelmatig wat het Nederlandse publiek denkt over internationale samenwerking. Ook laat NCDO onderzoek uitvoeren over internationale vraagstukken die betrekking hebben op de Nederlandse ontwikkelingssamenwerking. Dit is een samenvatting van een van deze onderzoeken. Het gehele onderzoeksrapport en een lijst met overige onderzoeken kunt u vinden op www.ncdo.nl.

Postadres:
Postbus 94020
1090 GA Amsterdam

Bezoekadres:
(hoofdingang KIT)
Mauritskade 63
1092 AD Amsterdam

tel: 020 568 87 55
fax: 020 568 87 87
info@ncdo.nl
www.ncdo.nl

Particuliere initiatieven lijken toe te nemen

De afgelopen jaren lijken kleinschalige particuliere initiatieven op het gebied van ontwikkelingssamenwerking in opmars. Een voorzichtige schatting geeft aan dat in ons land circa 6.400 van deze initiatieven bestaan. Gemiddeld zijn dat vier activiteiten op 10.000 inwoners. Voor een deel vinden deze initiatieven hun oorsprong in het negatieve beeld dat bestaat over traditionele hulpgevers, zoals de overheid en de grote niet-gouvernementele organisaties (ngo's). Bij deze actoren zou teveel geld aan de strijkstok blijven hangen. De groeiende stroom particuliere initiatieven wordt ook gevoed doordat particulieren tijdens reizen in direct contact komen met mensen in ontwikkelingslanden die vaak weinig of geen hulp ontvangen via bestaande kanalen. Om aan die hulpvraag te voldoen, worden dan nieuwe particuliere organisaties opgericht. De meeste initiatiefnemers van deze particuliere organisaties hadden al affiniteit met ontwikkelingssamenwerking.

Solidariteit belangrijke drijfveer van particuliere initiatieven

Particuliere initiatieven, meestal gebaseerd op vrijwilligheid, zijn in Nederland onder te verdelen in twee groepen: organisaties die zich volledig op ontwikkelingssamenwerking richten en dat als hun kerntaak beschouwen, en organisaties die ont-

wikkelingssamenwerking beschouwen als nevenactiviteit, zoals bijvoorbeeld scholen, kerken, bedrijven en verenigingen. De particuliere hulporganisaties hebben meestal eigen projecten. Soms ondersteunen ze projecten van bestaande grotere nationale of internationale organisaties. Zowel het thematische werkveld (zoals onderwijs, gezondheidszorg en landbouw) als het geografische werkveld van de particuliere initiatieven verschilt nauwelijks van dat van de overheid. Opvallend is dat de leeftijd van de medewerkers van de initiatieven voor het grootste gedeelte boven de vijftig jaar is. Hun inspanningen komen voornamelijk voort uit een gevoel van solidariteit en een wens tot zelfontplooiing. Daarnaast is sprake van gevoelens van schuld en plichtsbesef. Hieruit blijkt dat modern individualisme en traditioneel altruïsme niet altijd tegengesteld zijn. Particuliere initiatiefnemers vinden, met betrekking tot het geven van hulp, lokale kennis en 'ownership' (hierbij heeft de hulpontvanger het project in eigen beheer) belangrijk. Daarnaast staan ze positief tegenover eerlijke handel en technische assistentie.

Particulieren positief over subsidiekanalen

De initiatiefnemers zijn goed bekend met mogelijke subsidieverstrekters. Het merendeel vraagt naast subsidie bij NCDO, ook bij andere fondsen subsidie aan. Opvallend is dat een

groot deel van de subsidieaanvragers bij de MFO's (de medefinancieringsorganisaties NOVIB, Cordaid, Hivos, ICCO, PLAN Nederland en Terre des Hommes) niet bekend zijn met de naam Linkis. Dit is een gezamenlijk initiatief (met een eigen website) van vijf van de zes MFO's en NCDO om particuliere initiatieven te subsidiëren en te ondersteunen. De hoeveelheid aan fondsen waarbij kleine organisaties een aanvraag indienen is groot. Naast een concrete geldbijdrage zorgt subsidiëring door een bekende organisatie voor erkenning voor het particuliere initiatief. Van angst voor beïnvloeding door grotere subsidieverstrekters is onder particuliere initiatieven nauwelijks sprake. Over het algemeen zijn de particuliere organisaties positief over de subsidiekanalen. Klachten hebben meestal betrekking op de grote tijdsinvestering die het aanvragen van subsidie met zich meebrengt.

Effect particuliere initiatieven vooral versterking draagvlak

Veel particuliere organisaties streven ernaar om de kennis over ontwikkelingssamenwerking in ons land te vergroten. Ze zijn minder vaak uit op het veranderen van de houding en het gedrag van Nederlanders. De onderzochte organisaties geven aan hiervoor ook te weinig kennis en instrumenten te hebben. Particuliere initiatieven bereiken door middel van bewustwordingsactiviteiten in

Nederland doorgaans groepen die al betrokken zijn bij ontwikkelings samenwerking. Hierdoor blijft de vergroting van het draagvlak beperkt. De particuliere initiatieven hebben doorgaans wel een versterking van het draagvlak tot gevolg, voornamelijk doordat mensen op de georganiseerde bijeenkomsten nieuwe kennis opdoen en gestimuleerd worden om tot handelen over te gaan. Wanneer de activiteiten zich specifiek richten op jongeren is er wel sprake van vergroting van het draagvlak. Jongeren komen tijdens hun middelbare school periode voor het eerst serieus in aanraking met ontwikkelingslanden. Als dan concrete kennis wordt opgedaan over de leefsituatie van arme bevolkingsgroepen, kan dat bijdragen aan een genuanceerde en betrokken houding ten aanzien van ontwikkelingslanden en ontwikkelings samenwerking.

Projecten in ontwikkelingslanden divers

De projecten van particuliere initiatiefnemers zijn zeer divers, zowel wat aanpak als doelstelling betreft. Particuliere initiatieven spelen in op een hulpbehoefte waaraan door de professionele hulpverleners niet wordt voldaan. Ook blijken deze initiatieven en de hulpinspanningen van de professionele sector goed naast elkaar te kunnen bestaan. Om een beeld te vormen van de effecten van de activiteiten van de particuliere initiatieven in ontwikkelingslanden, bezochten de onderzoekers een aantal projecten in Suriname, Kenia, Tanzania en India.

Hierbij werd gekeken in hoeverre het project daadwerkelijk werd uitgevoerd en werd naar de vorderingen gekeken. Moeilijker was het om de lange termijn-effecten te meten, aangezien de projecten gedurende een paar dagen bezocht zijn. Daarnaast is het meten van lange termijn-effecten (net als bij grote ontwikkelingsprojecten) per definitie lastig.

Veldonderzoek Kenia en Tanzania

Bij twee onderzochte onderwijsprojecten in Kenia blijkt de beslissingsmacht bij de Nederlandse organisatie te liggen. Dit lijkt een efficiënte werkwijze in de weg te staan. Ook een betere samenwerking met ander organisaties in de regio, die op hetzelfde terrein werkzaam zijn, zou de efficiëntie kunnen verbeteren. Twee andere projecten die zich in eerste instantie richtten op het genereren van inkomen, hebben nu, vanwege een beperkte toename in de inkomens, het accent gelegd op het versterken van capaciteiten van de plaatselijke bevolking. De samenwerkingspartners van de betreffende particuliere initiatieven in Kenia en Tanzania hebben een grote mate van autonomie en kunnen zelfstandig beslissingen nemen. Dit succes hangt waarschijnlijk samen met het feit dat de initiatiefnemers van beide particuliere organisaties al expertise hadden in het opzetten van ontwikkelingsprojecten.

Veldonderzoek India

Ook in India is het aantal particuliere

projecten zeer divers. In algemene zin blijkt de kennis van de Nederlandse organisaties over het werk van hun Indiase partner vaak beperkt. Die gaat louter over het gefinancierde project, waardoor het zicht op de niet-gefinancierde activiteiten gering is. De communicatie tussen Indiase en Nederlandse organisaties verloopt in sommige gevallen soepel vanwege de goede persoonlijke banden, maar laat in andere gevallen veel te wensen over. De Indiase organisaties blijken voor hun voortbestaan vrijwel geheel afhankelijk van de Nederlandse ondersteuning. Dit roept soms onzekerheid op voor de toekomst.

Veldonderzoek Suriname

In Suriname bestaan veel particuliere projecten die zich richten op fysieke hulp, zoals bouw- en renovatieprojecten of de aanschaf van materialen vanuit Nederland. Van de vijf onderzochte projecten zijn vier van deze aard. Daarnaast richt één project zich op 'empowerment' van achtergestelde kinderen door middel van circustheater. Positief is dat de projecten doorgaans goed worden uitgevoerd, organisaties binnen een breed netwerk opereren en er geen sprake is van 'projecteilandjes'. Een vraag is echter of ook daadwerkelijk de armen worden bereikt. Ook moet kritisch gekeken worden of nieuwe en gerenoveerde gebouwen wel zo effectief en efficiënt mogelijk benut worden.

INLEIDING

Madelief Brok en Hinde Bouzoubaa van het CIDIN (Centre for International Development Issues Nijmegen) brachten in 2005 in samenwerking met NCDO particuliere initiatieven op het terrein van ontwikkelings samenwerking in kaart. Dr. Lau Schulp van het CIDIN was begeleider van het onderzoek. Bijna 300 organisaties deden mee aan een schriftelijke enquête. Met veertig organisaties uit deze enquête werden diepte-interviews gehouden. Tot slot werden 14 projecten in India, Suriname, Kenia en Tanzania bezocht. Het onderzoek had tot doel het fenomeen 'particulier initiatief' te duiden. Waaruit komen de initiatieven voort? Wie zijn het en waarom doen ze wat ze doen? Wat zijn de effecten van de projecten? Is er ook een relatie te leggen met het draagvlak voor ontwikkelings samenwerking? In deze onderzoekssamenvatting staan de belangrijkste bevindingen van het onderzoek.

